

FYLKESMANNEN I FINNMARK

FINNMÁRKKU FYLKKÁMANNI

Norges vassdrags- og energidirektorat

nve@nve.no

Deres ref
200903199-15

Deres dato
24.04.2014

Vår ref
Sak 2014/496
Ark 563

Vår dato
06.08.2014

Saksbehandler/direkte telefon: Jostein Fløgstad - 78 95 03 66

Fylkesmannens uttalelse med delvis innsigelse til søknad om konsesjon for bygging av Stjernevatn kraftverk i Alta kommune - Finnmark Kraft AS

Viser til søknad fra Finnmark Kraft AS, datert 24. april 2014.

Saken gjelder:

Finnmark kraft AS søker om konsesjon for bygging av Stjernevatn kraftverk, med regulering av Stjernevatn.

Beskrivelse av tiltaket

Stjernevatn kraftverk vil utnytte vannføringen fra et felt på 11,6 km² i Alta kommune i Finnmark. Det skal etableres et reguleringsmagasin i Stjernevatn med mulighet for å regulere vannstanden med 2 meter. Det framlegges to alternative løsninger for plassering av kraftverk, men begge alternativene har samme damplassering.

Hovedalternativet vil utnytte et fall på om lag 324 meter, med en kraftstasjon ved kote 4 ved Lerresfjorden. Kraftverket vil ha en installasjon på 2,7 MW, og gi en årlig gjennomsnittlig produksjon på 8,3 GWh.

Alternativ 2 utnytter et fall på ca. 288 meter, og kraftverket plasseres ved kote 40 i Lerresfjorddalen. Det vil gå en 1 km lang adkomstveg inn til kraftstasjonen. Kraftverket vil ha en installasjon på 2,5 MW og gi en årlig gjennomsnittlig produksjon på 7,4 GWh.

Det planlegges å slippe 43 l/s minstevannføring om sommeren og 10 l/s om vinteren.

Dagens situasjon og eksisterende inngrep

Området er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNFR-område (landbruks-, natur-, og friluftsmål samt reindrift). Området er ikke omfattet av verneområder, og vassdraget er ikke omfattet av verneplan for vassdrag og er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Det går en vei (Fv 19) langs Store Lerresfjord. Like overfor vegen ligger det et eldre gårdsbruk, som nå er i bruk som fritidsbolig. Det går en kjerreveg innover Lerresfjorddalen. I

Øvre del av elvedalen går det et reingjerde. Om lag 2,5 km fra fjordbotn krysser en kraftlinje over fjorden. Videre går det en kraftlinje et stykke på nordsiden av fjorden.

Lovverk og vurderingsgrunnlag

Fylkesmannens vil gjennom uttalelser i slike saker påse at alle relevante miljøfaglige og reindriftsfaglige aspekter er belyst tilstrekkelig i samsvar med gjeldende lovverk og retningslinjer. I den enkelte sak må det foretas en avveining mellom disse interessene og energipolitiske hensyn.

Naturmangfoldloven

Naturmangfold setter rammene for forvaltning av norsk natur. Loven har to overordnede forvaltningsmål om at alle naturtyper, økosystemer og arter skal ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde, jf. § 4 og 5.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet som berører natur, jf. § 7. Det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Manglende vurdering etter naturmangfoldlovens alminnelige bestemmelser er å anse som saksbehandlingsfeil, på lik linje med brudd på § 17 i forvaltningsloven "forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt.

Tiltaket må også veies opp i mot andre viktige samfunnsinteresser jf. § 14

Vannforskriften

Vannforskriften setter rammen for forvaltning av vann i Norge. Vannforskriften har som mål at alt overflatevann skal minst ha god økologisk og god kjemiske tilstand og at grunnvann skal minst ha god kjemisk og kvantitativ tilstand, jf. § 4 og 6.

Nye fysiske inngrep, som vannkraft, vannuttak og veibygging, kan tillates selv om det medfører at miljømålene ikke nås, dersom samfunnsnyttene er større enn tap av miljøkvalitet, jf. § 12. Det forventes imidlertid at man strekker seg langt for å begrense negativ utvikling. Det kan imidlertid ikke gis tillatelse til forurensning som vil gi dårligere enn god tilstand.

Ved inngrep i vann er dokumentasjon og vurdering av tiltaket etter vannforskriften § 12 en sentral del av kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8. Før det kan gis tillatelse til ny aktivitet eller nye inngrep må man derfor dokumentere eller sannsynliggjøre tilstanden i vannforekomsten(e) før inngrepet, samt sannsynliggjøre hvilke effekter man kan forvente at inngrepet vil medføre og om hvorvidt vannforekomsten(e) vil endre tilstand som følge av inngrepet.

Dersom vurderingene viser at det er usikkerhet i forhold til dagens tilstand eller hvilke konsekvenser et tiltak vil ha, vil denne usikkerheten kunne være grunnlag for avslag etter *føre-var-prinsippet*, jf. naturmangfoldlovens § 9, eller gi grunnlag for krav om sterkere avbøtende tiltak.

Landskapseffeter og inngrepsfri natur

Målet om å bevare inngrepsfri natur er uttrykt i flere stortingsmeldinger. Blant annet i St.meld. nr. 17 (1998-99) "Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren", nr. 39 (2000-2001) "Friluftsliv", nr. 42 (2000-2001) "Biologisk mangfold", nr. 21 (2004-2005) og nr. 26 (2006-2007) "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand". I Prp. 1 S (2010-2011) Miljøverndepartementet går det klart fram at inngrepsfrie naturområder som er igjen, skal tas vare på. Den nye regjeringen har imidlertid gjennom sin politiske plattform (Sundvollen-erklæringen) signalisert at regjeringen vil utvikle «inngrepsfrie naturområder» (INON) som verktøy i arealpolitikken.

Utbygging av vannkraft vil i de aller fleste tilfeller medføre en reduksjon i inngrepsfri natur. Ved en vurdering av landskapseffektene og tap av inngrepsfrie områder må man vurdere områdets landskapsmessige verdier. Her er områdets størrelse og «storslåtthet» samt omfanget av andre inngrep avgjørende. Store områder uten inngrep i hele transektet fra kyst til fjell vil i en slik sammenheng ha stor verdi.

Reindrift

Reindriften er en arealavhengig næring, og sikring av reindriftnas arealer er forankret i flere sentrale lovverk. Formålparagrafene til Reindriftsloven, Finnmarksloven og Naturmangfoldloven har formuleringer som understreker viktigheten av å ivareta reindriftnas arealbehov. I Prop. 108 S (2013–2014) (Reindriftsavtalen 2014/2015, og endringer i statsbudsjettet 2014 m.m.) fra Landbruks- og matdepartementet fremgår det at utfordringen med å sikre nødvendige arealer for å opprettholde en bærekraftig reindrift vil øke. Tilgang til arealer er en avgjørende forutsetning for at næringen skal kunne fortsette med sin tradisjonelle driftsform. Departementet vil derfor fortsatt prioritere innsatsen på dette området.

Fornybar energi og forsyningssikkerhet

Fornybar energi er en viktig del av Norges miljø- og klimapolitikk. I den politiske plattformen for Solbergregjeringen (Sundvollen-erklæringen) ønsker regjeringen at Norge skal være en foregangsnaasjon innen miljøvennlig energibruk og produksjon, både innen vannkraft, vindkraft, bioenergi og andre fornybare energiformer. Regjeringen vil føre en offensiv klimapolitikk og forsterke klimaforliket ved blant annet å øke fornybar kraftproduksjon i Norge. Videre vil regjeringen styrke forsyningssikkerheten og øke robustheten i kraftleveransene i Norge, samt bygge ut tilstrekkelig nettkapasitet over hele landet.

Fylkesmannens vurdering

Flora, vegetasjon og prioriterte naturtyper

Vegetasjonen i Lerresfjordalen (alternativ 2) er mer frodig enn i området som er aktuelt ved alternativ 1. I tillegg er det påvist en kilde i Lerresfjordalen av en viss verdi, men den vil ikke bli direkte berørt. Det er ikke blitt påvist rødlistede arter av karplanter, moser eller lav. Verdien av vegetasjonen i Lerresfjordalen og bekkekløften opp til Stjernevatn anser vi som større enn i området som er aktuelt for alternativ 1. Omfanget av inngrep ved alternativ 2 er også større enn ved alternativ 1.

For «Flora, vegetasjon og prioriterte naturtyper» anser vi alternativ 1 som det beste alternativet.

Dyre- og fugleliv

Området brukes av fredet rovvilt som jerv og gaupe. Utbyggingen vil ikke ha noen negativ effekt på disse artene. Videre fremstår Lerresfjordalen som et godt beiteområde for elg. Utbyggingen vil trolig ha liten effekt på elgen med unntak av kanskje noe forstyrrelse i anleggsperioden (alternativ 2). Det finnes opplysninger om at både jaktfalk og hubro har vært i området, i tillegg må det antas at både kongeørn og havørn regelmessig benytter området. Videre er det leveområder for sjøfugl i fjorden.

Ved begge alternativene vil det etableres en kraftlinje fra kraftstasjonen til et tilkoblingspunkt, men ved alternativ 1 vil det etableres et spenn på 530 meter over fjorden. Av hensyn til fugl er vår klare oppfatning at et spenn over fjorden må unngås.

For «Dyr- og fugleliv» anser vi at alternativ 1 (med unntak av luftspennet) vil ha mindre negativ effekt enn alternativ 2.

Fisk og ferskvannsf fauna

Stjernevatn, Stjerneelva og Lerresfjordelva er i dag vurdert å være i svært god tilstand (naturtilstand) etter kriteriene i vannforskriften, på bakgrunn av at det ikke finnes kjente inngrep/ påvirkninger i området.

Utbyggingen vil berøre et vassdrag med anadrom laksefisk. Lerresfjordelva er i tidligere rapporter beskrevet som et vassdrag med begrenset potensial for sjøørret. Utredningen i forbindelse med denne saken viser at det er en brukbar ungfiskproduksjon. Vi vet ikke hvor stor andel av bestanden som blir sjøørret, men ettersom elva er vurdert å ha et godt potensial for anadromi er det sannsynligvis noe sjøørret i elva. Bestanden kan imidlertid ikke anses som noen stor bestand. Vi er heller ikke kjent med noen vesentlige fiskeinteresser i elva.

Lerresfjordelva er en liten elv, med begrenset vannføring. Av bildematerialet fremstår elva flere steder som forholdsvis grunn, og med et bortfall av en tredjedel av vannet vil forholdene for fiskevandring kunne bli vanskeligere. Særlig vil dette gjelde i tørre perioder. Små vassdrag med sårbare bestander vil være særlig utsatt for ytre påvirkninger.

For sjøørretbestanden i Lerresfjordelva vil alternativ 2 være det klart beste da kraftverket har utløp i elva, og vil sikre vannføringen i elva. Ved alternativ 1 vil det være særlig viktig å sikre tilstrekkelig med vannføring i perioden da fisken vandrer (juni-august). Men det må også være tilstrekkelig med vann til å sikre oppvekstområdene for ungfisken gjennom vinteren.

Ved alternativ 1 kan vi ikke utelukke at Lerresfjordelva ikke vil nå miljømålene etter vannforskriften om minst god økologisk tilstand. Med tilstrekkelig minstevannføring bør det likevel være mulig å oppnå god tilstand. Ved alternativ 2 forventer vi at Lerresfjordelva vil nå miljømålene etter vannforskriften om minst god økologisk tilstand, ved en utbygging.

Stjernevatn blir av lokalbefolkningen beskrevet som et meget godt fiskevann. Reguleringen vil sannsynligvis medføre redusert bunndyrproduksjon noe som igjen vil påvirke næringsgrunnlaget for fisken. Hvor store de negative effektene vil bli er vanskelig å si, men erfaring fra andre innsjøer viser at man kan ha en brukbar fiskebestand i regulerte vassdrag.

Vi kan ikke utelukke at Stjernevatn ikke vil nå miljømålene etter vannforskriften om minst god økologisk tilstand, ved en utbygging. Med en reguleringshøyde på 2 meter, og dersom ikke viktige gyteområder blir påvirket, anser vi muligheter for god økologisk tilstand som god. Negative konsekvenser for bestanden må imidlertid påregnes.

Stjerneelva (elva mellom Stjernevatn og Lerresfjordelva) anser vi på grunn av topografiske forhold og være uten verdi for fisk. Denne elva vil få sterk redusert vannføring, og dette vil gå ut over forholdene for bunndyr. Vi anser likevel at den foreslåtte minstevannføringen vil være tilstrekkelig til å ivareta hensynet til bunndyrene. De negative effektene for Stjerneelva anser vi som små i forhold til de andre effektene av utbyggingen. Vi kan ikke utelukke at Stjerneelva ikke vil nå miljømålene etter vannforskriften om minst god økologisk tilstand, ved en utbygging. Med tilstrekkelig med minstevannføring anser vi imidlertid muligheten for god økologisk tilstand som god.

For «Fisk og ferskvannsf fauna» anser vi alternativ 2 som det klart beste, da det vil opprettholde vannføringen i Lerresfjordelva. Ved alternativ 1 er det viktig at det sikres tilstrekkelig minstevannføring for å ivareta vannføringen i Lerresfjordelva

Reindrift

Prosjektet berører både reinbeitedistrikt 22 Fiettar og 23 Giretnjarga. Grensen mellom distriktene krysser Stjernevann. De aktuelle områdene benyttes vår, sommer og høstbeite. Utbyggingen vil medføre permanent tap av en del beite som følge av adkomstveien (alt. 2) og kraftverket, midlertidig tap av beite langs rørledningstraseen og forstyrrelser i anleggsperioden og som følge av økt ferdsel og aktivitet i ettertid. Store forstyrrelser kan medføre langvarige unnvikelseeffekter. Sprekker i isen i Stjernevann som følge av reguleringen, kan dessuten føre til tap av rein.

Stjernevann utgjør i dag et naturlig stengsel mellom distriktene, og det er gjerdet ut i Stjernevann både i øst- og vestenden av vannet. Varierende vannstand som følge av reguleringen kan medføre behov for stadig å måtte forlenge gjerdet i takt med nedtapping og vise versa ved oppfylling av magasinet.

For «Reindrift» anser vi hovedalternativet er det klart minst skadelige for reindriften fordi det medfører redusert varig tap av beitearealer og også redusert midlertidig tap. Ved at man unngår ny veibygging tilrettelegger man heller ikke for økt menneskelig ferdsel. Ved alternativ 2 anser vi effektene for reindriften som så negative at vi fremmer innsigelse mot dette alternativet.

Dersom det gis konsesjon for utbyggingen, ber Fylkesmannen om at det stilles følgende krav:

1. Anleggsarbeidene knyttet til inntaksdam, rørledning og fjellboring må foregå på høsten etter nærmere avtale med reinbeitedistriktet.
2. Områder berørt av anleggsarbeid skal behandles på en slik måte at revegetering kan skje så raskt som mulig. Vegetasjonsdekket skal skrelles av og tas vare på og legges ut i rørledningstraseen før tilsåing.
3. Permanent vei til kraftverket kjørespor opp til inntaksmagasinet skal stenges av fysisk (alt. 2).
4. Konsesjonsinnehaveren må pålegges erstatningsplikt for rein som skader eller omkommer som følge av sprekker i isen.

5. Konesjonsinnehaveren må pålegges ansvar for vedlikehold av reingjerde inntil Stjernevann.

Landskapseffekter og inngrepsfri natur

Det omsøkte tiltaket vil medføre en reduksjon i inngrepsfri natur. Ettersom det allerede går vei og kraftlinje nede ved fjorden, vil de negative effektene være mindre enn om området hadde vært helt uten inngrep. Omfanget ved alternativ 2 synes større enn ved alternativ 1, men synligheten av inngrepet i skåningen til rørgata ved alternativ 1 vil muligens skape et styggere sår i landskapet og vil være synlig over større avstander. Det vil her være viktig å legge til rette for en revegetering for å minske de synlige effektene i et lengre perspektiv.

Ved begge alternativene vil det etableres en kraftlinje fra kraftstasjonen til et tilkoblingspunkt, men ved alternativ 1 vil det etableres et spenn på 530 meter over fjorden. For de landskapsmessige effektene anser vi et luftspenn som uheldig.

For «Landskapseffekter og inngrepsfri natur» anser vi alternativ 1 som det beste ettersom omfanget av inngrepet vil være større ved alternativ 2. Vi har her lagt vekt på inngrepsfri natur. Landskapseffektene ved alternativ 1 vil muligens kunne være større på grunn av økt synlighet, men effektene av dette kan reduseres ved avbøtende tiltak. Det mest aktuelle vil i den sammenheng være å unngå luftspenn over fjorden, valg av trase ved bygging av rørgata, samt revegetering.

Marine ressurser og verdier

Tiltaket vil ikke påvirke marine ressurser og verdier.

Forurensning

Vi kan ikke se at tiltaket vil ha forurensende effekt utover noe nedslamming i anleggsperioden. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at det må innhentes tillatelse til tunelldrift i forbindelse med rørgata.

Forsyningssikkerhet og beredskap

I et samfunnssikkerhets – og beredskapsperspektiv fremstår det som positivt at det tas initiativ til utbygging av småkraftverk for å styrke kraftoppdekningen i fylket.

Det er store variasjoner i kraftbalansen i Nord-Norge og mellom forskjellige områder internt i denne regionen. I Statnett sin nettviklingsplan 2013 fremgår det at *“I Finnmark svinger det fra stort kraftoverskudd sommerstid til et like stort underskudd vinterstid. Dette påvirker også Troms, fordi ubalansene i Finnmark øker belastningen på nettet lenger sør.”*

Dette underbygger et generelt behov for økt kraftproduksjon i fylket som kan bidra til å redusere underskuddet på vinteren og bidra til styrket forsyningssikkerhet generelt og i Finnmark spesielt. Dette forutsetter at det er kapasitet i eksisterende linjenett. Søker har i de enkelte saker vært i kontakt med netteier og fått bekreftet at det er ledig kapasitet i nettet.

Fylkesmannen arbeider nå med uttalelse til 6 småkraftverk i Alta, Kvalsund og Loppa kommune. I konsesjonssøknadene er det gjennomgående små mengder kraft som forventes produsert, med unntak av Korselva i Kvalsund kommune. En utbygging av Korselva vil kunne være et bra bidrag til styrket kraftoppdekning i Finnmark. Med en gjennomsnittlig årlig

kraftproduksjon på 25 GWh er det opplyst at dette vil tilsvare forbruket til ca. 1250 husstander. For de øvrige ligger årlig middelproduksjon fra 8,3 til 4,0 GWh.

I forhold til samfunnssikkerhet er det viktig at kraftoppdekningen på vinteren blir bedre i og med at det er på denne årstiden vi har et betydelig underskudd.

For de fleste av de omsøkte kraftverkene vil vinterproduksjonen være beskjeden og for et par nærmest fraværende. Til sammen vil de omsøkte kraftverkene produsere 14 GWh om vinteren.

Antall GWh ved vinterproduksjon:

Korselva	6,7 GWh
Tverrfjordelva	0,9 GWh
Indre Erdal	1,6 GWh
Hamnaelva	0,7 GWh
Stjernevatn	3,1 GWh
Kjerringelva	1,0 GWh

En utbygging av kraftverkene vil samlet eller hver for seg være et positivt bidrag for å redusere kraftunderskuddet på vinteren. Det omsøkte Stjernevatn kraftverk har en viss vinterproduksjon sammenliknet med flere av de andre.

For «Forsyningssikkerhet og beredskap» anser vi hovedalternativet som det beste da det vil gi den største produksjonen. Alternativ 2 vil også være et positivt bidrag for å øke kraftproduksjonen i fylket.

Konklusjon

Hovedalternativet:

Hovedalternativet er det beste alternativet for «flora, vegetasjon og prioriterte naturtyper», «dyre- og fugleliv» (med unntak av luftspennet), «reindrift», samt «forsyningssikkerhet og beredskap». For «fisk- og ferskvannsf fauna» anser vi hovedalternativet som klart dårligere enn alternativ 2. En utbygging av kraftverket vil være et positivt bidrag for å redusere kraftunderskuddet på vinteren. Tiltaket vil ikke påvirke marine ressurser og verdier. Vi kan ikke se at tiltaket vil ha forurensende effekt utover noe nedslamming i anleggsperioden. Etter Fylkesmannens vurdering er fordelene ved en utbygging større enn de negative, og vi vil derfor ikke fraråde en utbygging ved dette alternativet.

Alternativ 2:

For «fisk- og ferskvannsf fauna» anser vi alternativ 2 som det klart beste, da det vil opprettholde vannføringen i Lerresfjordelva. Alternativet fremstår imidlertid som et dårligere alternativ for de fleste andre kriteriene. En utbygging av kraftverket ved alternativ 2 vil også være et positivt bidrag for å redusere kraftunderskuddet på vinteren, men med noe mindre produksjon. Etter en samlet vurdering anser vi at fordelene ved utbygging ikke veier opp for de negative konsekvensene for reindrifta ved dette alternativet. På bakgrunn av dette fremmer vi innsigelse mot dette alternativet

Etter en samlet vurdering anser vi hovedalternativet som det beste, og vil ikke fraråde en utbygging ved dette alternativet. Vi fremmer innsigelse mot alternativ 2.

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen, har Fylkesmannen følgende krav/merknader:

- Av hensyn til fuglelivet og de landskapsmessige effektene bør luftspenn over fjorden unngås.
- Det må sikres tilstrekkelig minstevannføring for å opprettholde vandringsmuligheter og oppvekstområder for fisk i Lerresfjordelva. Vi overlater til NVE og fastsette minstevannføring etter erfaring med slike saker.
- Det må innhentes tillatelse til tunelldrif i forbindelse med rørgata.
- Anleggsarbeidene knyttet til inntaksdam, rørledning og fjellboring må foregå på høsten etter nærmere avtale med reinbeitedistriktet.
- Områder berørt av anleggsarbeid skal behandles på en slik måte at revegetering kan skje så raskt som mulig. Vegetasjonsdekket skal skrelles av og tas vare på og legges ut i rørledningstraseen før tilsåing.
- Permanent vei til kraftverket kjørespor opp til inntaksmagasinet skal stenges av fysisk.
- Konsesjonsinnehaveren må pålegges erstatningsplikt for rein som skader eller omkommer som følge av sprekker i isen.
- Konsesjonsinnehaveren må pålegges ansvar for vedlikehold av reingjerde inntil Stjernevann.

Med hilsen

Gunnar Kjønne
fylkesmann

Kopi til:

Finnmark fylkeskommune
Finnmark Kraft AS
Alta kommune
Miljødirektoratet
Finnmarkseiendommen

postmottak@ffk.no
Pb. 1500
postmottak@alta.kommune.no
post@miljodir.no
post@feko.no

9506 ALTA